

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчально-методичної роботи

ЗПО «Дніпровський професійний технологічний коледж»

Сергій Голубенко

«—» ————— 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ»

Рівень освіти: Фахова передвища освіта (ОПС «Фаховий молодший бакалавр»)

Галузь знань: 27 Транспорт - J Транспорт та послуги

Спеціальність: 191 - J 8 Автомобільний транспорт

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кількість кредитів ЄКТС	3 кредити
Загальна кількість годин	90 годин
Рік підготовки (курс)	II курс
Семестри викладання	3 семестр
Аудиторні години (лекції)	36 годин
Аудиторні години (практичні)	20 годин
Самостійна робота слухача (СРС)	34 години
Форма підсумкового контролю	Залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: Формування у здобувачів базових економічних знань з теорії функціонування автомобільного транспорту в умовах ринку, сучасного економічного мислення, а також набуття практичних навичок щодо розрахунку економічних показників, які характеризують діяльність автотранспортних підприємств (АТП).

Спеціальна мета: Сприяння соціально-економічній адаптації здобувачів фахової передвищої освіти (зокрема дорослих слухачів, ветеранів та ВПО) через розкриття можливостей ефективного управління та започаткування власної справи у сфері автомобільних перевезень і технічного сервісу.

Основні завдання:

- Вивчення основних понять, категорій та систем економіки автотранспорту.
- Опанування методик розрахунку виробничої програми АТП та вибору типу рухомого складу.
- Формування навичок оцінки ефективності використання основних і оборотних засобів.
- Засвоєння механізмів формування собівартості вантажних і пасажирських перевезень.
- Опанування основ планування прибутку, рентабельності та ціноутворення (тарифів) на послуги.
- Ознайомлення з маркетинговою діяльністю, оподаткуванням та охороною праці на АТП.

3. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

3.1. Нормативні документи, на основі яких розроблена програма:

- 1 Закон України «Про фахову передвищу освіту».
- 2 Закон України «Про автомобільний транспорт».
- 3 Державний стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 191 Автомобільний транспорт галузі знань 27 Транспорт.
- 4 Положення про організацію освітнього процесу в ЗПО «Дніпровський професійний технологічний коледж».

3.2. Вимоги до кандидатів на підготовку:

Категорія слухачів: Здобувачі на основі повної загальної середньої або базової середньої освіти, дорослі здобувачі фахової передвищої освіти, ветерани, які проходять перекваліфікацію у сфері автомобільного транспорту.

3.3. Етапи підготовки:

Вивчення здійснюється протягом одного семестру і поділяється на два взаємопов'язані модулі змістові

:

- **Етап I (Модуль 1):** Виробничі ресурси та програма АТП. Вивчення видів підприємств, розрахунку потужності, основних та оборотних засобів, а також трудових ресурсів.
- **Етап II (Модуль 2):** Витрати, результати та розвиток АТП. Аналіз собівартості, прибутку, рентабельності, тарифів, маркетингу та системи оподаткування.

3.4. Кваліфікаційні вимоги до слухачів, які пройшли підготовку

Після завершення курсу здобувач повинен:

ЗНАТИ: організаційно-правові форми АТП, принципи формування собівартості послуг, структуру основних

та оборотних засобів, засади маркетингу та системи оподаткування автоперевізників.

УМІТИ: калькулювати собівартість перевезень, визначати тарифи на послуги, оцінювати економічну

ефективність використання рухомого складу та розраховувати показники продуктивності праці.

ВИКОРИСТОВУВАТИ: нормативну та довідкову документацію (Податковий кодекс, закони про

транспорт), методики техніко-економічного аналізу для прийняття раціональних господарських рішень.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни забезпечує формування наступних компетентностей:

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та здійснення безпечної діяльності. ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 12. Здатність організовувати підприємницьку діяльність в системі автомобільного транспорту.

СК15. Здатність забезпечувати систему обліку і звітності (технологічну, статистичну) в роботі об'єктів та систем автомобільного транспорту; здійснювати адміністративне діловодство, документування та дотримання політики, принципів та процедур якості.

Програмні результати навчання (РН):

РН8. Знати та застосовувати у практичній діяльності техніко-експлуатаційні показники роботи рухомого складу та техніко-економічні показники автомобільного транспорту.

РН 15. Організовувати підприємницьку діяльність відповідно до законодавства в системі автомобільного транспорту.

4.1. Матриця відповідності визначених стандартом компетентностей та результатів навчання

Компетентності / Програмні результати навчання	РН 8	РН 15
ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та здійснення безпечної діяльності.	+	+
ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+	+
СК 12. Здатність організовувати підприємницьку діяльність в системі автомобільного транспорту.	+	+
СК 15. Здатність забезпечувати систему обліку і звітності (технологічну, статистичну); здійснювати адміністративне діловодство, документування.	+	+

5. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН КУРСУ

5.1. Розрахунок навчального часу

Вид навчальної роботи	Кількість годин	% від загального обсягу
УСЬОГО за курсом (3 кредити ЄКТС)	90	100%
Аудиторні заняття (всього)	56	62,2%
— з них: Лекції	36	40,0%
— з них: Практичні заняття	20	22,2%
Самостійна робота здобувача (СРС)	34	37,8%

5.2. Розподіл навчальних годин за модулями та темами

№	Назва модулів та тем	Усього	Лекції	Практ.	СРС
МОДУЛЬ 1. ВИРОБНИЧІ РЕСУРСИ ТА ПРОГРАМА АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА					
1	Тема 1. Особливості функціонування АТП в ринкових умовах. Види та організаційно-правові форми.	8	4	2	2
2	Тема 2. Виробнича програма АТП та її основні економічні показники. Вибір типу рухомого складу.	9	4	2	3
3	Тема 3. Основні засоби АТП: класифікація, оцінка, знос та амортизація.	9	4	2	3
4	Тема 4. Оборотні засоби підприємства автомобільного транспорту.	9	4	2	3
5	Тема 5. Трудові ресурси АТП та організація системи оплати праці.	9	4	2	3
Разом за Модулем 1:		44	20	10	14
№	Назва модулів та тем	Усього	Лекції	Практ.	СРС
МОДУЛЬ 2. ВИТРАТИ, РЕЗУЛЬТАТИ ТА РОЗВИТОК АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА					
6	Тема 6. Групування витрат. Формування собівартості вантажних і пасажирських перевезень.	12	4	4	4
7	Тема 7. Визначення фінансових результатів. Прибуток та рентабельність АТП.	10	4	2	4
8	Тема 8. Маркетингова діяльність та ціноутворення (тарифи) на автомобільному транспорті.	9	4	2	3
9	Тема 9. Основи системи оподаткування АТП.	8	2	2	4
10	Тема 10. Економічні аспекти охорони праці на автотранспорті.	7	2	0	5
Разом за Модулем 2:		46	16	10	20
РАЗОМ ЗА КУРСОМ:		90	36	20	34

5.3. Самостійна робота здобувача (СРС)

Загальні положення щодо СРС: Самостійна робота здобувача спрямована на поглиблене вивчення економічних закономірностей транспортної галузі, закріплення навичок калькулювання та бізнес-планування. Відповідно до розподілу, обсяг СРС становить 34 години. Робота включає розв'язання розрахункових кейсів, складання фінансових моделей та підготовку аналітичних довідок.

Деталізований зміст завдань для самостійної роботи (СРС №1 – №10):

СРС №1. Особливості функціонування АТП в ринкових умовах.

Обсяг часу: 2 години.

Завдання: Підготовка презентації щодо екологічних аспектів діяльності автомобільного транспорту в регіоні та аналіз організаційно-правових форм.

Мета: Зрозуміти вплив транспорту на довкілля та економічні механізми екологічного регулювання, а також особливості реєстрації бізнесу.

Виробнича ситуація (Кейс): Здобувач планує створити підприємство з доставки товарів. Необхідно здійснити порівняльний аналіз реєстрації як Фізична особа-підприємець (ФОП) та Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ).

Алгоритм: Скласти порівняльну таблицю плюсів та мінусів ФОП і ТОВ. Визначити 3 необхідних КВЕД для вантажних перевезень. Описати економічні наслідки сплати екологічного податку.

СРС №2. Виробнича програма АТП. Вибір типу рухомого складу.

Обсяг часу: 3 години.

Завдання: Аналіз статистики транспортних перевезень за видами транспорту в Україні. Складання аналітичної довідки.

Мета: Опанувати методику техніко-економічного обґрунтування вибору транспортних засобів під конкретний вид вантажу.

Виробнича ситуація (Кейс): АТП виграло тендер на щоденне перевезення 50 тонн будівельних матеріалів на відстань 120 км. Необхідно обрати між закупівлею двох автомобілів вантажопідйомністю по 25 т або трьох по 18 т.

Алгоритм: Проаналізувати капітальні вкладення на придбання двох типів авто. Розрахувати коефіцієнт використання вантажопідйомності. Зробити економічний висновок.

СРС №3. Основні засоби АТП: оцінка, знос та амортизація.

Обсяг часу: 3 години.

Завдання: Вирішення різнорівневих задач з розрахунку балансової та ліквідаційної вартості рухомого складу АТП.

Мета: Навчитися управляти вартістю основних фондів та розраховувати амортизаційні відрахування як елемент собівартості.

Виробнича ситуація (Кейс): Підприємство експлуатує сідельний тягач MAN вартістю 3,2 млн грн. Необхідно розрахувати втрату вартості за три роки експлуатації та визначити залишкову вартість для можливого продажу на вторинному ринку.

Алгоритм: Застосувати прямолінійний та виробничий (за пробігом) методи нарахування амортизації. Побудувати графік зниження вартості транспортного засобу. Визначити оптимальний період заміни тягача.

СРС №4. Оборотні засоби підприємства автомобільного транспорту.

Обсяг часу: 3 години.

Завдання: Розробка заходів щодо прискорення оборотності оборотних коштів на автотранспортному підприємстві.

Мета: Засвоїти механізми управління ліквідністю підприємства та нормування запасів (ПММ, запчастини, шини).

Виробнича ситуація (Кейс): АТП має проблему заморожування великих обсягів коштів у складах запасних частин та стикається з несвоєчасною оплатою від клієнтів (дебіторська заборгованість).

Алгоритм: Розрахувати показники оборотності (коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту у днях). Запропонувати 3 управлінські рішення для вивільнення оборотних коштів (наприклад, перехід на договори відстрочки з постачальниками ПММ).

СРС №5. Трудові ресурси АТП та організація системи оплати праці.

Обсяг часу: 3 години.

Завдання: Розрахунок виробітку водія. Аналіз факторів, що впливають на продуктивність праці.

Мета: Опанувати системи матеріального стимулювання водіїв та ремонтних робітників, зрозуміти структуру фонду оплати праці.

Виробнича ситуація (Кейс): Розробка системи мотивації для водіїв-далекобійників, щоб зменшити плинність кадрів та витрати пального.

Алгоритм: Скласти структуру заробітної плати (оклад, відрядна частина за кілометраж, добові). Впровадити премію за економію пального та безаварійну їзду. Розрахувати місячний фонд оплати праці для бригади з 5 водіїв.

СРС №6. Формування собівартості вантажних і пасажирських перевезень.

Обсяг часу: 4 години.

Завдання: Аналіз впливу збільшення коефіцієнта використання пробігу на зниження собівартості перевезень. Вирішення ситуаційних задач.

Мета: Детально розібратися у статтях калькуляції та навчитися знаходити резерви зниження витрат.

Виробнича ситуація (Кейс): Автомобіль здійснює перевезення вантажів, але часто повертається на базу порожнім (коефіцієнт використання пробігу 0,5). Логіст знайшов попутний вантаж, підвищивши коефіцієнт до 0,85.

Алгоритм: Провести калькулювання собівартості 10 ткм до та після запровадження попутного завантаження. Розділити витрати на змінні (пальне) та постійні (аренда гаража, лізинг). Визначити відсоток економії собівартості.

СРС №7. Визначення фінансових результатів. Прибуток та рентабельність.

Обсяг часу: 4 години.

Завдання: Написання есе на тему «Резерви підвищення прибутковості автотранспортного підприємства в умовах економічної кризи».

Мета: Сформувати стратегічне бачення фінансових результатів підприємства та шляхів їх максимізації.

Виробнича ситуація (Кейс): АТП завершило квартал із рентабельністю перевезень на рівні всього 3%, що не покриває інфляційні ризики.

Алгоритм: Здійснити аналіз беззбитковості (точка беззбитковості). Запропонувати 3 стратегічних заходи щодо підвищення рентабельності (наприклад, аутсорсинг ремонтних послуг, здача вільних площ в оренду, перегляд договорів).

СРС №8. Маркетингова діяльність та ціноутворення (тарифи).

Обсяг часу: 3 години.

Завдання: Аналіз методів стимулювання збуту транспортних послуг (реклама, знижки, програми лояльності).

Мета: Засвоїти механізми маркетингового просування та принципи формування конкурентоспроможного тарифу.

Виробнича ситуація (Кейс): Виведення на ринок міста нової служби пасажирських перевезень (таксі / мікроавтобуси).

Алгоритм: Провести сегментацію цільової аудиторії. Розрахувати обґрунтований тариф за 1 км пробігу з урахуванням собівартості та бажаної норми прибутку (20%). Розробити акційну пропозицію для перших клієнтів.

СРС №9. Основи системи оподаткування АТП.

Обсяг часу: 4 години.

Завдання: Ознайомлення з Податковим кодексом України в частині транспортних зборів. Вирішення кейсу з оптимізації оподаткування.

Мета: Навчитись обирати оптимальну систему оподаткування та розуміти податкове навантаження на транспортний бізнес.

Виробнича ситуація (Кейс): Підприємець має парк із 4 мікроавтобусів і планує надавати послуги іншим юридичним особам.

Алгоритм: Порівняти податкове навантаження при перебуванні на загальній системі оподаткування (ПДВ + податок на прибуток) та на спрощеній системі (Єдиний податок 3 групи). Розрахувати суму ЄСВ за найманих працівників.

СРС №10. Економічні аспекти охорони праці на автотранспорті.

Обсяг часу: 5 годин.

Завдання: Розрахунок соціально-економічних збитків від нещасних випадків на виробництві. Підготовка реферату «Економічна ефективність заходів з покращення умов праці водіїв».

Мета: Усвідомити, що інвестиції у безпеку праці є економічно вигідними для підприємства.

Виробнича ситуація (Кейс): Внаслідок ДТП підприємство тимчасово втратило транспортний засіб, а водій отримав виробничу травму.

Алгоритм: Оцінити прямі матеріальні збитки (ремонт, простій) та соціальні втрати (лікарняні, компенсації). Розрахувати бюджет на превентивні заходи (курси контраварійної підготовки, оновлення медичних аптечок) і порівняти його з можливими збитками.

6. ПРОГРАМА КУРСУ ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Тема та ключові підтеми	Лек.	Пр.	СРС	Формат практичної та самостійної роботи
МОДУЛЬ 1. Виробничі ресурси та програма АТП				
Тема 1. Особливості функціонування АТП. Поняття про підприємство. Організаційно-правові форми (ФОП, ТОВ). Статистика автотранспорту та екологія.	4	2	2	Практична: Аналіз організаційно-правових форм. Розбір кейсів створення ФОП або ТОВ. Вибір КВЕД. СРС: Презентація щодо екологічних аспектів діяльності автотранспорту.
Тема 2. Виробнича програма АТП. Вибір типу рухомого складу. Виробнича потужність. Показники обсягу перевезень та вантажообігу.	4	2	3	Практична: Розрахунок виробничої потужності. Вирішення задач на вибір типу рухомого складу. СРС: Аналіз статистики транспортних перевезень. Складання аналітичної довідки.
Тема 3. Основні засоби АТП. Класифікація (активна і пасивна). Фондовіддача, фондоємність. Фізичний і моральний знос. Амортизація.	4	2	3	Практична: Розрахунок фондовіддачі. Нарахування амортизації різними методами. СРС: Задачі з розрахунку балансової та ліквідаційної вартості рухомого складу.

Продовження таблиці Програми курсу

Тема та ключові підтеми	Лек.	Пр.	СРС	Формат практичної та самостійної роботи
Тема 4. Оборотні засоби АТП. Структура оборотних коштів. Джерела формування. Коефіцієнт оборотності та тривалість обороту.	4	2	3	Практична: Визначення потреби у ПММ і шинах. Розрахунок коефіцієнтів оборотності. СРС: Розробка заходів прискорення оборотності коштів.
Тема 5. Трудові ресурси та оплата праці. Структура персоналу. Продуктивність праці. Відрядна, погодинна системи, преміювання.	4	2	3	Практична: Розрахунок чисельності водіїв. Обчислення зарплати та фонду оплати праці. СРС: Розрахунок виробітку водія. Аналіз факторів продуктивності.
МОДУЛЬ 2. Витрати, результати та розвиток АТП				
Тема 6. Собівартість перевезень. Групування витрат. Змінні та постійні. Статті калькуляції. Вплив техніко-експлуатаційних факторів.	4	4	4	Практична (2 зан.): Калькуляція собівартості 10 ткм і 10 пас-км. Розрахунок матеріальних витрат. СРС: Аналіз впливу коефіцієнта пробігу на собівартість.

Тема та ключові підтеми	Лек.	Пр.	СРС	Формат практичної та самостійної роботи
Тема 7. Прибуток та рентабельність. Формування валових доходів. Види прибутку. Рентабельність діяльності АТП та перевезень.	4	2	4	Практична: Розрахунок доходу і чистого прибутку. Визначення рентабельності. СРС: Есе «Резерви підвищення прибутковості в умовах кризи».
Тема 8. Маркетинг та ціноутворення. Дослідження ринку послуг. Сегментація. Формування тарифів. Реклама на транспорті.	4	2	3	Практична: Розробка маркетингового плану. Розрахунок обґрунтованого тарифу. СРС: Аналіз методів стимулювання збуту послуг (знижки).
Тема 9. Система оподаткування АТП. ПДВ, податок на прибуток, збір за першу реєстрацію. Спрощена система (ФОП).	2	2	4	Практична: Вибір системи оподаткування. Розрахунок Єдиного податку та ЄСВ. СРС: Вирішення кейсу з оптимізації оподаткування за ПК України.
Тема 10. Охорона праці на автотранспорті. Економічні наслідки ДТП та травматизму. Витрати на заходи з охорони праці.	2	0	5	СРС: Розрахунок збитків від нещасних випадків. Реферат з ефективності умов праці.

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ДЖЕРЕЛА

7.1. Базова література

- 1 Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. К.: КНЕУ, 2001.
- 2 Економіка автомобільного транспорту: підручник / За ред. В.Г. Шинкаренка. -Дніпро, 2019.
- 3 Економіка підприємства: підручник / І.М. Бойчик. - К.: Кондор, 2016. - 378 с.
- 4 Основи підприємництва: підручник / З.С. Варналій. - Київ: Знання, 2021.
- 5 Корецька С.О., Якимчук А.Ю., Карпан Т.С. Економіка автомобільного транспорту: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2013. — 309 с.

7.2. Нормативно-правова база

- 1 Закон України «Про автомобільний транспорт».
- 2 Податковий кодекс України.
- 3 Господарський кодекс України.
- 4 Кодекс законів про працю України.

7.3. Інформаційні ресурси

- Офіційний сайт Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України (mtu.gov.ua).
- Офіційний сайт Державної служби статистики України (ukrstat.gov.ua).
- Електронний кабінет платника податків ДПС України (cabinet.tax.gov.ua).

7.4. Навчально-методичне забезпечення дисципліни

- Електронний курс у системі дистанційного навчання (Google Classroom / Moodle).
- Методичні вказівки до виконання розрахункових практичних робіт (калькуляція собівартості, амортизація).
- Збірник ситуаційних економічних кейсів для транспортної галузі.

8. ВІДОМОСТІ ПРО ВИКЛАДАЦЬКИЙ СКЛАД

Освіта: Повна вища освіта за спеціальністю «Економіка підприємства», «Транспортні технології», «Менеджмент» або суміжними.

Спеціальна підготовка: Володіння методиками навчання дорослих, здатність інтегрувати знання транспортної галузі з економічними розрахунками. Наявність практичного досвіду аналізу діяльності транспортних систем вітається. Розуміння інклюзивних та психологічних підходів для комфортної інтеграції ветеранів.

9. ФОРМИ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ

- 1 Силабус навчальної дисципліни (надається слухачам на першому занятті).
- 2 Журнал обліку навчальних занять.
- 3 Відомість обліку поточної та підсумкової успішності.
- 4 Білети для складання підсумкового заліку (містять теоретичні питання та практичні задачі).
- 5 Рубрикатор (матриця) оцінювання.

10. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА КРИТЕРІЇ НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Оцінювання здійснюється за 100-бальною системою протягом семестру. Підсумковим контролем є Залік.

10.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Види навчальної роботи	Максимальний бал
Робота на практичних аудиторних заняттях (10 занять x 4 бали)	40
Виконання та захист Самостійної роботи (СРС №1-10)	20
Підсумковий Залік (розв'язок комплексного кейсу/тесту)	40
РАЗОМ ЗА КУРС:	100

Умова отримання ЗАЛІКУ: сумарно набрати не менше 60 балів.

10.2. Рубрикатор оцінювання практичних занять (макс. 4 бали за 1 заняття)

- **4 бали:** Слухач безпомилково здійснює економічні розрахунки, застосовує правильні формули собівартості/амортизації, активно бере участь в аналізі транспортних кейсів.
- **3 бали:** Розрахунки виконані в цілому вірно, але є незначні арифметичні помилки або неточності в термінології.
- **1-2 бали:** Присутність на занятті, механічне виконання завдань за шаблоном без глибокого розуміння суті. Неповні відповіді.
- **0 балів:** Неготовність до заняття, відсутність розрахунків.

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- **Кейс-метод:** Аналіз реальних транспортних ситуацій (вибір між купівлею нових вантажівок чи орендою, розрахунок рентабельності нового маршруту).
- **Цифрові розрахункові роботи:** Використання MS Excel для калькуляції собівартості, автоматизації розрахунку амортизації.
- **Метод проєктів:** Розробка міні-бізнес-плану для створення ФОП (експедирування, вантажні перевезення).
- **Проблемні лекції:** Обговорення конкуренції, впливу цін на паливе, адаптації до податкового законодавства.

12. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

• **Академічна доброчесність:** Усі розрахунки та бізнес-проекти мають виконуватися самостійно. Використання ІІІ допускається лише для збору аналітичних даних (наприклад, маркетингового аналізу ринку), але не для генерації готових розрахунків.

• **Інклюзивність та безпека:** Створення комфортного, безбар'єрного середовища під час занять. Гнучкий підхід до дедлайнів для осіб, які поєднують навчання з роботою, лікуванням або службою (ветерани).

• **Відповідальність:** Всі організаційно-управлінські рішення, що приймаються під час розв'язання задач, повинні враховувати вимоги охорони праці та екологічної безпеки на транспорті.

13. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАДАЧ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Блок 1. Теоретичні питання (Модуль 1 та Модуль 2)

1. Що розуміють під поняттям «підприємство» та які його головні ознаки?
2. Охарактеризуйте види підприємств залежно від форм власності та способу утворення в Україні.
3. Що таке приватне, комунальне та колективне підприємство на транспорті?
4. Які існують організаційно-правові форми об'єднань підприємств (асоціація, корпорація, консорціум)?
5. У чому полягає зв'язок між охороною довкілля та діяльністю автомобільного транспорту?
6. Як здійснюється вибір типу та моделі рухомого складу для перевезення різних видів вантажів?
7. Розкрийте зміст поняття «виробнича потужність АТП» та назвіть фактори, що на неї впливають.
8. Дайте визначення поняття «основні виробничі засоби» та «основні невикористані засоби».
9. Як класифікуються основні засоби АТП за функціональним призначенням (активна і пасивна частина)?
10. Назвіть основні показники ефективності використання основних засобів (фондовіддача, фондоемність).
11. В чому полягає сутність морального і фізичного зносу основних засобів?
12. Розкрийте сутність амортизації. Які методи нарахування амортизації існують?
13. Опишіть структуру оборотних засобів АТП. Які фонди належать до нормованих?
14. Які показники характеризують ефективність використання оборотних коштів (коефіцієнт оборотності)?
15. Дайте характеристику структурі трудових ресурсів АТП. Хто належить до виробничого персоналу?
16. Що таке продуктивність праці та які методи її вимірювання застосовуються на автотранспорті?
17. Охарактеризуйте форми та системи оплати праці (відрядна, погодинна). Що включає фонд оплати праці?
18. Дайте визначення поняття «витрати підприємства» та «собівартість перевезень».

- 19 Як групуються витрати за економічними елементами (матеріальні, оплата праці, соціальні заходи, амортизація)?
- 20 Які витрати належать до змінних, а які до постійних в автотранспортному підприємстві?
- 21 Опишіть порядок калькулювання собівартості перевезень 1 тонни вантажу та 1 тонно-кілометра.
- 22 Які техніко-експлуатаційні фактори (коефіцієнт використання пробігу, вантажопідйомність) впливають на зниження собівартості?
- 23 Як формується валовий дохід автотранспортного підприємства?
- 24 Дайте визначення прибутку. В чому різниця між валовим та чистим прибутком?
- 25 Що таке рентабельність виробництва та рентабельність перевезень? Як вони розраховуються?
- 26 Розкрийте суть концепції маркетингу на автомобільному транспорті. Що таке сегментація ринку послуг?
- 27 Які види реклами та методи стимулювання збуту є найбільш ефективними для АТП?
- 28 Охарактеризуйте податок на додану вартість (ПДВ) та податок на прибуток для підприємств.
- 29 Що являє собою «спрощена система оподаткування» і хто може бути платником єдиного податку?
- 30 Які існують вимоги безпеки до експлуатації транспортних засобів та виробничих приміщень АТП?

Блок 2. Типові практичні задачі та кейси

Кейс 1. Розрахунок амортизації.

Автотранспортне підприємство придбало вантажний автомобіль. Первісна вартість – 850 000 грн. Ліквідаційна вартість – 50 000 грн. Термін експлуатації – 5 років. Очікуваний пробіг за 5 років – 500 000 км. Фактичний пробіг у перший рік склав 120 000 км.

Завдання: Розрахувати суму амортизаційних відрахувань за перший рік: а) прямолінійним методом; б) виробничим методом.

Кейс 2. Показники ефективності основних фондів.

За рік АТП отримало валовий дохід від перевезень у розмірі 4 500 000 грн. Середньорічна вартість основних виробничих фондів склала 2 100 000 грн. Прибуток підприємства – 650 000 грн.

Завдання: Розрахувати фондівіддачу, фондоємність та рентабельність основних виробничих фондів. Зробити висновок щодо ефективності.

Кейс 3. Оборотність оборотних коштів.

Обсяг реалізованих транспортних послуг за рік склав 3 650 000 грн. Середній залишок оборотних коштів підприємства – 250 000 грн. Кількість днів у році - 365.

Завдання: Визначити коефіцієнт оборотності (кількість обертів) та тривалість одного обороту оборотних коштів у днях.

Кейс 4. Розрахунок чисельності персоналу.

АТП має 30 вантажних автомобілів КАМАЗ. Коефіцієнт випуску автомобілів на лінію – 0,80. Час знаходження автомобіля на лінії – 10 годин на добу. Підготовчо-заключний час – 0,3 години. Річний фонд робочого часу одного водія становить 1 920 годин. Коефіцієнт виконання норм виробітку – 1,02. Кількість робочих днів на рік - 255.

Завдання: Розрахувати необхідну облікову чисельність водіїв для обслуговування цього парку.

Кейс 5. Собівартість перевезень та вплив факторів.

За базовий період собівартість 10 ткм склала 15,5 грн. У плановому періоді очікується збільшення середньої відстані перевезення та коефіцієнта використання пробігу, що дозволить зменшити частку постійних витрат. Загальна сума постійних витрат підприємства – 1 200 000 грн. Обсяг вантажообігу зріс на 8%.

Завдання: Визначити відносну економію умовно-постійних витрат в результаті зростання обсягу перевезень.

Кейс 6. Визначення рентабельності.

Річний вантажообіг АТП - 1 500 000 ткм. Тарифна ставка за 10 ткм – 25 грн. Собівартість 10 ткм становить 19 грн.

Завдання: Розрахувати загальний дохід, загальні витрати, прибуток підприємства та рентабельність перевезень вантажів.

14. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

14.1. Засоби діагностики успішності навчання

Діагностика знань, умінь та навичок здобувачів освіти здійснюється за допомогою наступних засобів:

- **Поточний контроль на практичних заняттях:** Перевірка точності економічних розрахунків (амортизація, собівартість, заробітна плата, рентабельність). Оцінювання здатності аргументувати вибір типу транспортного засобу або системи оподаткування.
- **Контроль самостійної роботи здобувачів (СРС):** Перевірка підготовлених аналітичних довідок, бізнес-планів, матриць розрахунку тарифів та розв'язаних кейс-завдань, що оформлені у вигляді самостійних звітів.
- **Підсумковий контроль (Залік):** Комплексна перевірка, що складається з теоретичних питань та практичного розв'язання задачі на калькулювання фінансових результатів АТП.

14.2. Критерії оцінювання практичних та самостійних робіт

Кожне виконане практичне чи самостійне завдання оцінюється за наступними критеріями:

- **До 40% балів:** Точність виконання математичних розрахунків, використання правильних економічних формул (наприклад, визначення фондів віддачі чи ПДВ).
- **До 30% балів:** Вміння застосовувати теоретичні економічні закони до реальних транспортних ситуацій (розуміння впливу коефіцієнта пробігу на постійні витрати).
- **До 30% балів:** Логічність, акуратність оформлення (зокрема в MS Excel) та наявність власних аргументованих економічних висновків.

14.3. Шкала переведення балів за підсумками вивчення дисципліни

Підсумкова оцінка за Залік формується на основі суми балів і переводиться за такою шкалою:

Сума балів (100)	Оцінка за національною шкалою (Залік)	Оцінка ЄКТС	Критерії оцінювання загального рівня знань
90-100	Зараховано (Відмінно)	A	Бездоганне виконання всіх калькуляцій. Глибоке розуміння економіки транспорту та податкового законодавства. Здатність до самостійного бізнес-планування.
82-89	Зараховано (Добре)	B	Тверді знання термінології та методик. Вірно розв'язання кейсів, але з незначними арифметичними похибками.
74-81	Зараховано (Добре)	C	Розуміння основних принципів калькулювання та формування тарифів. Розв'язання типових задач за алгоритмом.
64-73	Зараховано (Задовільно)	D	Засвоєно базовий мінімум знань. Завдання виконуються з помилками, часткове обґрунтування рішень.
60-63	Зараховано (Задовільно)	E	Фрагментарні знання. Мінімально допустимий рівень розрахунків для зарахування дисципліни.
35-59	Не зараховано (з можливістю складання)	FX	Нездатність виконати більшість розрахунків (собівартість, зарплата). Потребує додаткового опрацювання.
0-34	Не зараховано (повторне вивчення)	F	Повна відсутність знань та неможливість вирішення елементарних завдань.

15. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ (ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ)

Виконання індивідуальних завдань передбачає комплексне застосування економічних розрахунків:

1. Бізнес-проект «Мій ФОП»

Базова вимога з програми: Розробити міні-бізнес-план для створення ФОП, що надаватиме послуги експедирування або вантажних перевезень. Завдання включає вибір КВЕД, системи оподаткування та розрахунок потреби у стартовому капіталі.

Деталізований алгоритм виконання:

- **Опис бізнес-ідей:** Здобувач повинен чітко визначити нішу (наприклад, міські доставлення, міжміські рефрижераторні перевезення, міжнародне експедирування) та цільову аудиторію (B2B або B2C).
- **Організаційно-правові та реєстраційні аспекти:**
 - Підібрати основний та додаткові коди КВЕД, що відповідають обраній діяльності (наприклад, 49.41 або 52.29).
 - Здійснити порівняльний аналіз систем оподаткування та обґрунтувати вибір (наприклад, єдиний податок 2-ї чи 3-ї групи або загальна система), враховуючи наявність найманих працівників та тип контрагентів.
- **Фінансовий план та стартовий капітал:**
 - Скласти детальний кошторис початкових інвестицій.
 - Врахувати витрати на: придбання/аванс за лізинг транспортного засобу, державну реєстрацію, отримання ліцензії (за потреби), страхування (ОСЦПВ, КАСКО, відповідальність перевізника), закупівлю паливно-мастильних матеріалів на перший місяць та мінімальний маркетинговий бюджет.
- **Очікуваний результат:** Оформлений документ обсягом 3–5 сторінок, який містить логічно обґрунтовану модель запуску власної справи.

2. Калькуляційна відомість

Базова вимога з програми: Здійснити розрахунок собівартості 1 ткм для заданого маршруту. У розрахунку необхідно врахувати вартість пального на поточний місяць, знос шин та зарплату водія. Крім того, потрібно побудувати структуру витрат у вигляді кругової діаграми.

Деталізований алгоритм виконання:

- **Формування вихідних даних:** Здобувач самостійно обирає марку вантажного автомобіля (із зазначенням вантажопідйомності та базової норми витрати пального) і прокладає конкретний маршрут (наприклад, Дніпро – Київ – Дніпро), визначаючи загальний пробіг.
- **Постатейний розрахунок прямих та непрямих витрат:**
 - *Матеріальні витрати:* Розрахувати потребу в пальному на рейс з урахуванням поточних ринкових цін на АЗС; розрахувати витрати на мастильні матеріали.
 - *Амортизація та знос:* Визначити частку зносу шин (відповідно до норм пробігу) та загальну суму амортизаційних відрахувань транспортного засобу на даний рейс.
 - *Оплата праці:* Розрахувати заробітну плату водія (відрядна або погодинна ставка + добові) з обов'язковим нарахуванням Єдиного соціального внеску (ЄСВ).
 - *Постійні/загальногосподарські витрати:* Закласти відсоток на адміністративні витрати підприємства.
- **Зведення та візуалізація:**
 - Розрахувати загальну суму витрат на рейс та обчислити підсумкову собівартість 1 тонно-кілометра (ткм).
 - Створити зведену таблицю в MS Excel або Google Sheets.
 - Побудувати на основі таблиці кругову діаграму, яка графічно демонструватиме питому вагу кожної статті витрат (пальне, зарплата, амортизація тощо) у загальній структурі.

3. Оптимізація парку

Базова вимога з програми: Проаналізувати економічну доцільність вибору між купівлею нових вантажівок у лізинг та орендою вживаних транспортних засобів. Аналіз здійснюється для виконання контракту тривалістю 2 роки.

Деталізований алгоритм виконання:

- **Опис умов контракту:** Визначити плановий місячний пробіг транспортного засобу для забезпечення безперебійного виконання умов дворічного контракту.
- **Побудова фінансової моделі (Сценарій А: Лізинг нового авто):**
 - Розрахувати фінансове навантаження: авансовий платіж (наприклад, 30%), щомісячні лізингові платежі протягом 24 місяців, вартість обов'язкового страхування КАСКО.
 - Врахувати переваги: менші витрати на технічне обслуговування (гарантійний період), менша ймовірність простоїв, краща паливна економічність.
 - Визначити залишкову вартість активу після завершення контракту.
- **Побудова фінансової моделі (Сценарій Б: Оренда вживаного авто):**
 - Розрахувати витрати на щомісячну орендну плату (без необхідності сплати великого авансу).
 - Закласти підвищені ризики: збільшений фонд на поточний ремонт, більша витрата пального, фінансові втрати від можливих простоїв через поломки.
- **Порівняльний економічний аналіз:**
 - Обчислити сукупну вартість володіння (Total Cost of Ownership, TCO) за 24 місяці для обох сценаріїв.
- **Очікуваний результат:** Аналітичний висновок (резюме), у якому здобувач на основі цифр доводить, який з варіантів є більш рентабельним, економічно безпечним та стратегічно вигідним для підприємства у розрізі 2 років.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Викладач економічних дисциплін

Юлія ПУСТОВОЙТ